

הילכתא

לדעת לחיות כהלכה

נושא הגיליון

'שימוש בתאריך לועזי'

הַחֲדָשׁ הַזֶּה לָכֶם

בגיליון הנוכחי נלמד בעז"ה, את המקור והטעם לציין את התאריך היהודי, האם תקיים בזה מצות עשה, האם ואיזה אישור עובדים כאשר מתמשים בתאריך לועזי, שקלא וטריא בשיטות האוסרים, וסברת המבומבקים! בפרט בשעת תועה, והאם יש הבדל בין כתיבת שם החודש הלוועזי, או את מספרו, ובין מספר השנה הלוועזית במלואה או חלקה. כמכוון, עצות למוכרחים להשתמש בתאריך 'למדינת' ו'למדינת'.

מקורות: הגיליון מבוסס על המקורות דלהלן, **חז"ל סופר** (דרשות חז"ל) ו**ביקא** אמר עמוד 188, חלק ב' עמוד שטו), **מהר"ם שי"ק** (שו"ת י"ד סימן קעא), **ח"י יצחק** חלק ב' עמוד כט, **ציץ אליעזר** (שו"ת ח"ד סימן ח, חלק ט, חלק ט סימן יד), **תשובות והנהגות** (חלק ח סימן תתל), **באר משה** (חלק ח סימן יח), **פסקי תשובות** (סימן קנז פור), **אמרי אברהם** **ה"ה יעקב שלמה ישיבנור** **ש"ל"ט"א** (חלק ב' עמוד כ) **במשנת הרב** **ש"ע** הרב הלכות רבית), **אמור מאת הג"ר בנימין פרידמן** **ש"ל"א** (קובץ בית אהרן וישראל חלק ט עמוד עז), **דור המלכטים** (ג') **מאמרים:** **אורי** בית אהרן וישראל חלק ט עמוד עז, **דור המלכטים** (ג') **השנים**.

1. ושם אלהים אחרים לא תזכירו:

במבוא **בגמ'** (סנהדרין דף סג:) לא יאמר אדם לחבירו, שמור לי
בצד עבודה זרה פלגית, ולמדנו **המספיק** (שמות פרק כז פסוק יג) ונשם
אלהים **אחרים** לא תזכיר. ע"פ פי' זה כתב **בשור' מהר"ם שיק** (ו"ד
ס'מון קעא), לגבי מצבה שקוקנה בקבלשון לעז, ונכתב תאריך הפטירה
במכניז אמות העולם לנוצרי, ומזה על כך מהאה נמנרצ, שהרי אסור
להעמיד בחצר השותפים דבר שחבירו מספיד עליו, ובית החיים
נחוצה בחצר השותפים.

והוסוף, לגבי כתיבת תאריך לועזי, 'זוהי עבירה כפולה ומכופלת', כי מספר החוקשים של הנוצרים אינו מכוון לפי מצד השניים של ישראל, המניח שהשנים בעצמו אוהו אסור דארוריית, מצד ושם אליהם ואחרים לא נתקרי, שאסור להזכיר שם עבודתו, והמנהג למניה האסור להעלות הנוצרי, שעל ידי המנין עולה הזכרון במחשבה, ובכן הוא למספר בזכרוננו מחשבתי אסור. ואסור להשאיר כך את המצבה, שכן גורם לאיסור לאותם ההולכים על הקברות וקוראים את התאריך, וראוי לשמר חוצה צ'א טמא תאמר לו'. ומוכיח שם, שאסור לא לתזכרין הנאמר אפילו על כתיבה בזה הזכרה בפה. ונעודה זו מבוראת בש"ט ב' נתי יצחק (יו"ד קכ"ב) שגם הכונה שייך אלוהי תזכור.

הגרי"ש אלישיב זצ"ל מציין בצ'ק תאריך עברי

לפקודת 'ועד הרבנים לעניני צדקה'

[illegible]

דבר העורך

להוציא מלבם של המשכילים

לוח שנה: ב'לוח שנה עברי' הנהוג בישראל מקדמת דנא, מנין השנים מציין את מספר השנים מבריאת העולם, מנין החודשים מבוסס על שילוב מחזור הירח ומחזור השמש, החודש הראשון הוא ניסן, וכן הלאה, המחזור השנתי מתחיל בתשרי.

לעומת זאת ב'לוח שנה לועזי',

מנזר השנים הוא לפי 'ספירת הנוצרים', יחסית לשנת לידתו של 'אותו האיש'. ספירת הנוצרים התפתשה גם וכתמונה בדת אחרות, וכמעט בכל העולם מציינים תאריכים בינלאומיים על התאריך הלועזי, ספירה זו אינה קיימת בתחילת הנוצרים. היא המוצאה על ידי כומר, כתושב מאות שנה לאחר קיום דת הנוצרות. יש מדינות בחו"ל שמופיע בטקסים ומשתלשלים במסורת התאריך - למניין ולהיוון.

גם אצל יהודים חרדים ויראים מצוי שנצרכים להשתמש בתאריך לועזי עם מספר יום, חודש, ושנה, בתחומים רבים, כמו מסחר ועסקים (תיעוד וסגירת עסקאות), תעשייה (תאריך ייצור, תאריך אחרון לשיווק), חדשות (עיתונים ופרסומות) מחמרים בשמיים ל'צ"ח ופוחמים (שונים)

מעין, שבספרי הפוסקים עד לפני כ-350 שנה, כמעט לא מצינו שעסקו באיסור זה, ואילו בדורות האחרונים התפרסם ביותר האיסור, במיוחד בספרי גדולי הגורריה כ-200 שנים האחרונות, ובראשם החתם סופר ותלמידי המהר"ם שיק שהזהירו בדבר חומר האיסור השימוש בתאריכי לועזי.

ומפורסם המעשה עם הברון ר' שמעון וואלף רוטשילד, שפיטר סופר סת"ם מומחה, שהיה באמצע כתיבת ספר תורה עבורו, כיון שחישב את המשכורות לפי החודש הלועזי.

ניתן לשער, שהסיבה לכך היא, עם התגברות גוף תנועת ההשכלה אשר פועה בכרם ישראל, גדולי ישראל יצאו מגדרם והזהירו שלא להימשך אחר המשכילים הרוצים להידמות לגויים, תחת הסיסמא 'ככל הגויים בית ישראל' רח"ל.

המדקדק בלשון החתם סופר, יראה שדיבר על כך בדרשות ולא בשו"ת, ועיקר מה שכתב לאיסור היה בחלק של הנגזרת התורה, ולא מצד שעובר ככה על גדרי ההלכה, וכלשוננו – "אוי להם כי גמלו לנפשם רעה בתורת ה' מאסו, וחכמה מה להם".

ולכן, באופנים שבאמת אין עצה, ומוכרחים לכתוב את התאריך הלועזי, נשמע למקל על מי לסמוך שאין הוא אסור מן ההדיון. אבל שכאין צורך מוצדק, צריך לכתוב רק תאריך עברי (באכף ישראל הנקב מכבד צ'קים גם עם תאריך עברי), או לכלל הפחות לפי העצות שהתאבאר בגיליון (לגם תאריך עברי, והוסיף 'למנינים', שם החודש ולא מספר החודש, שנה רק בשתי ספרות של העשרות והיחידות ללא שלל הספרות את האלה המתואר).

בברכת התורה

עקיבא יוסף לוי

2. ובחקתיָהם לא תלכו

חוקות הגוים: לדעת רבי **רחמים נסים יצחק פלאג'י** (יפה ללב חלק ה חלק י"ד סימן קעח ס"ק ג, בנו של רבי חיים פלאג'י) אין לכתוב זמן שנוהגים הגוים, משום האיסור המוזכר ב**פסוק** (ויקרא פרק יז פסוק ג) ובחוקתיָהם לא תלכו. ומביא (זכר לדבר' מהמבואר ב**פסיקתא** (פרשת בלק) על **הפסוק** (במדבר פרק כ פסוק ט) וְהָעָם לִבְדָּד יִשְׁפְּנוּ וּבְגוֹיִם לֹא יִתְחַשְּׁב, שאין ישראל מחשבות של גוים.

ונחלק עליו **בשו"ת יביע אומר** (חלק ג סימן ט), שהרי כתב **בשו"ת מהר"ק** (שורש פח), הובא ההלכה **בבית יוסף** (י"ד סימן קעח), ו**ברמ"א** (י"ד סימן קעח סעיף א), שאיסור הלכה בחוקות הגוים, נאמר רק כאשר עושה 'חוק', שהוא אור משונה ללא טעם נגלה, ונראה מכך שהוא נמשך אחר הגוים ומודה להם, ועושה בלל שכן הם נוהגים, או דבר ששייך בו נדנדו פריצות ונהגה בו הגוים. ולפי דברים אלו, כתיבת התאריך הלועזי כיון שיש טעם במעשי, כי נוהג כך משום השימוש בו מפורסם, לא שייך בו האיסור ובחוקתיָהם לא תלכו.

מאידך **בשו"ת באר משה** (חלק ח סימנים יח יט), חולק על סברת ההיתר של היביע אומר, וכתב שכל דברי מהר"ק שהובאו להלכה ברמ"א ובדברי תשובה, הוראם לבני מה שנהגו להם תועלת לא לשם כבוד או רווח ממון שמתוך כך יצאו לו שם, כגון שהרופאים נוהגים ללבוש מלבוש מיוחד (קא"פ) שרואים מכך שהוא רופא אומן, מותר ללבוש אפילו שהגויים קבעו לעצמם ללבוש כך, ואין בכך משום ההלכה בחוקות הגוים, כיון שיש טעם נגלה מדוע לובשים אותו. אבל בשאר דברים כמו ציור תאריך לועזי יש בהם משום חוקות הגוים. (בכלומר, לפי היביע אומר, לא שיש לישראל טעם ברור לכל, מדוע נוהג כמו הגוי, אין בזה משום חוקות הגוים. ואילו לבאר משה, רק כאשר יש לגוי טעם ברור לכל מדוע נוהג כך, אין בזה משום חוקות הגוים).

ועוד, הרי **בביאור הגר"א** (י"ד סימן קעח אות ז) נמנה על דברי מהר"ק, וסובר שכל מלבוש שהיינו לובשים גם לולי שהגויים לובשים אותו מותר, אך אסור ללבוש מלבוש המיוחד לגוים ואפילו 'ערקתא דמסורס' וסיים - ודברי מהר"ק אינן נראים כלל.

3. ספירה ליציאת מצרים

זכורו הגאולה: כתוב ב**פסוק** (שמות פרק יב פסוק ב) הַחֹדֶשׁ הַזֶּה לָכֵן רֵאשִׁית חֲדָשִׁים רֵאשֻׁן הוּא לָכֵן לְחֹדֶשׁ הַשָּׁנָה. וכתבו **הרמב"ן** (על התורה שמות יב ב, ובדרשה לראש השנה), ו**הרשב"א** (על השנה דף ג), שכאן הטעונוני למנות את החודשים לפי זמן יציאת מצרים, שהחודש הראשון הוא ניסן וכן הראשון, ובכך ליישם מצות זכירת יציאת מצרים. כשנאמר לחודש ניסן הראשון ולחודשי שביעי, פתורנו ראשון לגאולה ושביעי אליה. וכשם שצריך לזכור את יום השבת, על ידי ספירת ימי השבוע 'יום ראשון בשבת' וכן הלאה.

והוסף הרמב"ן, לבאר מה שאמר חז"ל **בירושלמי** (ראש השנה פרק א הלכה ב), ו**במדרש רבה** (בראשית פרשה מח סימן ט), ששמות חודשי השנה שאנו משתמשים בהם, עלו עמנו מבבל. ביאור דבריהם שעד לפני גלות בבל היו מונים את החודשים לפי זמן יציאת מצרים 'הראשון' 'השני' וכו', אך מאז גלות בבל התחילו לקרוא את שמות החודשים, תשרי חשוון וכו', כדי לזכור שהשק"ה העלנו מגלות בבל ששם קראו לחודשים בשמות אלו, וכדברי **הפסוק** (ירמיה פרק כ פסוקים ז-ח) וְלֹא יֵאמְרוּ עוֹד חֵד' ד' אֲשֶׁר הִקְלָה אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם: כִּי אִם חֵד' ד' אֲשֶׁר הִקְלָה וְאֲשֶׁר הִבִּי' אֶת אֶרֶץ פִּת' יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם.

וכתב **החתם סופר** (דרשות חת"ס חלק א עמוד 188, חלק ב עמוד שטו) במנין שאנו מונים לבריאת עולם, וזכרים אנוהו כי העולם מחודש וארץ ישראל ראו לנו, ואפילו הכי גלינו ומצרינו. ומסיים, ולא כאותם חודשים מקורב המונים, שכותבים בריש מגילתא מנין לידת משיח הנוצרים, וכותב ומונים עצמם שאין לו חלק באלקי ישראל, אי להם כי גמלו לנפשם רעה בתורת ה' מאסו, וחכמת מה להם. עד כאן לשונו.

ונחלקו המפרשים בכונת דברי הרמב"ן, **בספר העיקרים** (מאמר שלישי פרק טז), שאר שהיה מצות עשה לזמן, והרמב"ן חולק על הרמב"ם וסובר שאפשר ששנתה המצוה. ונחלק עליו **מהר"ן** (בחיב (בפירושו לעין יעקב מגילה ב ד"ה ועוד, ובספרו נט פשוט אבן התה סימן קכז ס"ק לה), שלא יתכן שהמצוה תשתנה, וזאת התורה לא תהא מוחלפת, אלא כוונת הרמב"ם, שאם מונים מספר יש למנות לפי ניסן שניסן נשאר החודש הראשון, רק התווסף שנתה שמות לחודשים.

וראה בספרו **גט פשוט** (סימן קכז ס"ק ל), שהסתפק בגט שנכתב בו תאריך לועזי אם פסול.

באופן שלישי, כתב **בשו"ת דברי יואל** (א"ח סימן טו אות ו), וכן כתב **הג"ר זלמן נחמיה גולדברג זצ"ל** (נתיב מצוותיו פרשת בא עמוד 66), שאין כוונת הרמב"ם שיש מצות עשה למנות את החודשים מיציאת מצרים, כי אם היה מצוה איך היו יכולים לשנות את שמות החודשים, אלא הכתוב קבע את האמת שחודש ניסן הוא החודש הראשון.

וסיים שכן בדברי יואל, שהחתם סופר לא נחית לבאר הלכה זו שבדברי המכילתא והרמב"ן, אלא לקח משם סמך ותוכחת מוסר, שלא יכתבו כמספרי אומות העולם. וזה ודאי אמת ויציב שאסור לכ"ע מהרבה טעמים אחרים. הגן רואה עד היכן הרעיש והחמיר בדבר. ולדינא לספור כמנין הגוים אסור לכ"ע, וכבר הצטערו מאוד הגדולים אשר לפנינו והזהירו על זה הרבה מאוד, ובעוה"ר עכשיו עוד נפרץ בפרצה יתירה, כמו אשר פרוצת הדור בעוה"ה, וכל אשר עיניו לו יתן לב לזהר בדבר, וה' ירחם.

הליכתא למשפחא: כלכארה יש לעיין, לפי דברי הרמב"ן, בגאולה העתידה יהיה צריך למנות לפי שמות החודשים של גלות אדום לזכור שהקב"ה העלנו מגלות אדום (י.מ.ק.).

ויש לדחות טענה זו: א. 'זאת התורה לא תהא מוחלפת', וכל מה שלא כתוב בתנ"ך מנול להמציא שהיה לעתיד לבוא, ובעולות מגלות בבל כתובו את שמות החודשים על פי נביאים, אבל בגאולה העתידה אין אדם שיכול לתאר מה שהיה, כי אם על פי נבואה. ב. 6 מהשמות מופיעים **בני**, סכלו (נחמיה א), סבת (אסתר ב טז) ושבת (זכריה א אדר, וניסן (אסתר ג ז, ועוד), סיון (אסתר ח ט), ושמות התקופות **ירושלמי** (אסתר ג ז) מופיע כל שמות החודשים, וברור שכל שמות החודשים הם בכלל תורת ישראל שניתנה מסיני, אבל שמות החודשים הנוצריים אינו מופיע בתנ"ך, ואיש ישראל לא יקרא כך לחודשים.

וכמפורש **בפני יושבע** (מאמרי חודש ניסן מאמר א), נא לשמות החודשים, על פי המבואר **בירושלמי** (ראש השנה פרק א הלכה ב) שמות החודשים עלו עמנוהם מוסיף ונראה לי דודאי גם השמות החודשים נתקבלו מסיני, רק שהיה בבחינת תורה שבעל פה. הדרי נזכרו שמות החודשים בתרגום [עין תרגום יונתן בראשית ח כב] התרגום נתקבל בסיוע כידוע, והוא תורה שבע"פ ולא ניתן ליכתב עד שבתא לבבל. על"ד.

מקשים העולם, איך אנו קוראים חודש תמוז, הרי כתוב **ביחזקאל** (פרק ח פסוק יד) וְהָיָה שֵׁם הַחֹדֶשׁ יִשְׁבּוֹת מִכְבֹּת אֶת הַתַּמּוּז, ולפי הרבה מפרשים (ד"ק שם ועוד) הוא שם עבודה וזה? שיש לתקן, על פי המבואר **בגמ'** (סנהדרין סג), כל עבודה זרה הכתובה בתורה מותר להזכיר שמה. עוד תירץ **הגר"ח קנייבסקי שליט"א** (בנתיבות ההלכה כרך ד עמוד 501), שכבר ביטלו הגוים את העבודה זרה שנקרא תמוז.

4. ספירת הנוצרים אינה מדויקת

בשו"ת יביע אומר (חלק ג סימן ט) מביא את **הגמ'** (סנהדרין דף קז:) ש'איתור האיש' יש"ו היה בימי יחושע בן פרחיה אשר דחאו בשתי דים (הושמט על ידי הצנזורה, ובדפוסים החדשים נכתב שוב), תלמידיו יחושע בן פרחיה הם יהודה בן טבאי ושמועון בן שטח, ותלמידיהם שמעיה ואבסלון, ותלמידיהם הלל ושמואי, והלל היה נשיא מאה שנה לפני חורבן בית שני, וחורבן בית שני היה בשנת ג' אלפים תתכ"ח, והוא ס"ט שנים אחרי החילת מנינים, ומוכרח ש'איתור האיש' מת הרבה לפני תחילת הספירה הלועזית.

[יש לעיין לדברי רבינו תם **בתוס'** (שבת דף קד: ד"ה בן סטדא), ו**בכהנתא יצוניים** (מהדורת עוז וחדש שם אות כ שהשטמה מהצנזורה), שיש"ו הנוצרי היה בימי יחושע בן פרחיה, בן סטדא היה בימי רבי עקיבא].

מכח חשבון זה, וטעמים נוספים מסיק, שאין איסור מצד הדין להשתמש בספירה הלועזית, ויש למקולש על מי לסמוך, וכפי שהביא שם הרבה מגדולי ישראל לדורותיהם שהשתמשו בתאריך לועזי, אך משום מהיות טוב אל תקרי רע, אם אין צורך גדול יש לכתוב את התאריך לפי מספר בני ישראל, ובפרט בארצות הקדושה. ובמקום הצורך מוטב לכתוב בנוסף לתאריך הלועזי, לבחור את המנין לבריאת העולם. והוסיף, שאם כותב תאריך לועזי, עדיף לבחור הרע במיעוטו, לציין את שם החודש ולא את מספרו, כי המספר הנוצרי, נוגד את מנין

3

משיב כהלכה

ההגרלה השבוע על 100 שקל במזומן

שאלה: האם ומדוע צריך הכשר למשקה וודקה?

יש ששותים הרבה סוגי משקאות חריפים בצירוף הפתגם 'משקאות חריפים לא צריכים חותמת כשרות', וצריך לדעת האם הכלל נכון או לא.

האם חייבים השגחה בוודקה מהטעמים הבאים: איסור חדש בחיטה, אלוהול שמויצר מיין, ביטול נכרי, עירוב חלב וטעמים אחרים, ועוד.

מקורות: מנחת יצחק (חלק ז סימן נט), ובהם נהגה ז' עמוד תקא), הכשרות למעשה (עמוד תעח), שלחן מלכים (חלק ב עמוד א' רח).

במדור זה מופיעה שאלה שבועית בנושא הגיליון הבא, כל מי ששולח תשובה נכונה על השאלה נכנס להגרלה. ההגרלה על דעת רבני המפעל. התשובות המובחרות ישולבו במידת האפשר בגיליון הקרוב.

נא להעביר את התשובות עד יום ראשון הקרוב בערב (תשובה שתגיע אחרי יום ראשון תכנס להגרלה הבאה). בצירוף פרטי המשיב (שם, טלפון, מקום לימוד), באת מהאפשרויות הבאות:

1. בקו 'הילכתא' טלפון 02-5377085 שולוח 4
2. בעמוד 'נדרים פלוס' ו'קהילות', קופת 'הילכתא' גיליון 'עומק הפשט'
3. בפסס מספר 1532-6507823
4. במייל 5047867@gmail.com

הזוכה בהגרלת גיליון 297 בסך 100 שקל במזומן
הגאון רבי אלעזר ברקלי שליט"א
נווה יעקב ירושלים

המדור הנוצח

לעילוי נשמת הר"ר אריה אלתר מרדכי ב"ר ישעיה ז"ל
נלב"ע כ' שבט תש"ע ת.נ.צ.ב.ה.

בית הוראה הילכתא

זונטיג, מאנטיג...

שאלה: על מה סומכים העולם לקרוא לימים בשפת האידיש, זונטיג שהוא על שם השמש, מאנטיג על שם הירח, דאנערשטיג על שם הרעמים, ובאנגלית על שם האליל של הרעמים, שבת באנגלית הוא על שם כוכב שבת, ומבואר **ברמב"ן** (שמות כ ח) שהגויים מונים את ימות השבוע לפי שמות המשרתים?

תשובה: כתב הפרי מגדים (בהקדמה לספרו נטריק"ן) שבמנין הימים ימי השבוע אין להם שם, כי אם יום השבת לבד, והשאר נמשכים אחריו אחד בשבת שני בשבת זכרון לשבת, והגויים יש להם שם לימים כמו זונטאג מאנטאג ולא יאמרו כן בישראל. וכתב **בהגיוני הפרשה** (פרשת מסעי) שראינו מנהג גדולים שלא נזכרו בזה והוא מעשה רב, וכעין המבואר **בירושלמי** (מעשר שני פרק ה הלכה ב) הלכה רופפת בידך הלך אחר המנהג, ומכל שכן מנהג גדולים וקדושים.

וראה בספר **עקבי יוסף** (על התורה פרשת בא), בשם **ההפלאה**, ששואל איך מותר לקרוא זונטיג מאנטיג שמרמזים על עבודה זרה, ולימד זכות על המנהג.

עדכוני הלכה

מדירת לחץ המים

בימים אלו מתפרסם מכתב מאת הג"ר **שמואל יוסף שטיצברג שליט"א** (מתאריך ז' שבט תשפ"א), לגבי החיישנים החדשים שהתקינו תאגידי המים למדידת לחץ המים בצנרת, וההוראה מצד הלכות שבת:

מצד תאגידי המים אין חשש בהתקנתו ובהפעלתו בשבת. וגם מצד התושבים אין כל חשש בפתיחת וסגירת הברזים בשבת. ומסיים, ההוראה להיתר הינה בהסכמת הג"ר **אברהם משה הלפרין שליט"א** ראש 'מכון מדעי טכנולוגי להלכה', והג"ר **אליהו הכהן בייפוס שליט"א** ראש 'משמרת השבת'.

נושא הגיליון הבא:

'כשרות משקה וודקה'

טלו חלק בזיכוי הרבים העצום, והשתתפו בהוצאות הגיליון הבא

הגיליון נועד לעזור את לב הלומדים, נא לא לסמוך על הדברים הלכה למעשה בלי לעיין במקורות

הגיליון הוקדש לעילוי נשמת שני המאורות הגדולים

הגאון הגדול רבי משולם דוד בן הגר"ז הלוי סולוביצ'יק זצוק"ל ראש ישיבת בריסק והגאון הגדול רבי יצחק אריה ב"ר דוב שיינר זצוק"ל ראש ישיבת קמניץ נלב"ע י"ח שבט תשפ"א ת.נ.צ.ב.ה.

הילכתא

לדעת לחיות כהלכה

גיליון שבועי עומק הפשט
שיעורים וימי עיון
בית הוראה טלפוני
בירורי הלכה אקטואליים
קו מידע הלכתי
חוברות הדרכה

מכון הילכתא 02-535-0-535

מענה אנושי בית הוראה מערכת הגיליון

קו מידע הלכתי

02-5377-085

ניתן להאזין לשיעורים, הודעות, עדכונים, רישום להגרלות, ועוד...

5047867@gmail.com לקבלת הגיליון במייל:

פקס: 02-6507823